

Gierik 34, juni 1992

Jan Gloudemans

VOORROORLOGS LICHT

vooroorlogs licht voorgoed verloren
zonbeschenen pleinen op de zon dagnoen
bijna tastbaar de landerigheid in bomen
die geurden naar linde en geborgenheid

het leven rechtlijnig langs geleidelijkheid
aan alles was gedacht het was geregeld
alles kwam op tijd berekend en voorzien
vader was een reus zijn moeder een godin

maar de wereld werd wijder dan de tuin
waarin hij groeide met de jaargetijden
de dingen kregen namen en gestalte
de goden werden mensen de reuzen klein

voor hem kwam zo met inzicht ook de tijd
dat hij moest leren hoe te beminnen
levenslang verdicht in kracht van gewijsde
waaraan hij zich met blijheid onderwerpt

de grenzen vallen weg de wetten overtreden
naar mensenmaat zichzelf wegschenken
de koninklijke kunst der uitverkorenen
op weg naar vervulling en volwassenheid

CYPRUS 6 PM.

het schuim waaruit zij werd geboren
de mooiste en bemind door velen
ligt aangespoeld in Aphrodites baai
hautaine kalkstenen Romeinen kijken toe
hoe tanend licht robijnen tovert op water
en op hun gedrapeerde tunieken
wijnrood van vele veldslagen overzee
bronsgeel kleuren de dorre akkers
cipressen mijmeren roerloos donkergroen
wie over de heldere mozaïeken liep
het hoofd vol zon en met bestofte voeten

zij kwamen hier nog eenmaal rusten
het heilig land lag binnen handbereik
en keerden daarna uitgeblust terug
goed was niet met hen gevaren
maar de hoeren in hun Turkse broeken
nemen zilver aan van elke pelgrim
verlenen gunsten aan verslagen veroveraars
en opgezadeld met mediterrane kwalen
gingen zij hun verzonnen verhalen vertellen
aan hen die achtergebleven met in hun ogen
het licht van het koperen eiland
waarvan zij nooit meer losgekomen zijn

Emiel Willekens

NAAMGEVING

Nachtschade primula weegbree
hoefblad Indische kers
waaier van geur en tint
kleine verrukking van namen
en zo ook openbaren zich steden
bossen en baaien dier en ding
en taal en teken

jij niet jij blijft ongevonden
jij hebt geen naam jij bent
jij draagt alle namen

Spreek ik een woord om het even
zwijzaam als ik ben
noem ik alles
noem ik jou

Dirk Claus

DAG

Zeegroen,

de lucht komt nader
en in dit schip zullen we beiden
wakker worden.
De wind schudt de golven
uit alle hoeken.

Waar ga je heen?
Ik lach je toe en mijn stem
is als verse sneeuw.

Morgen zullen we ouder zijn.
De woorden zijn overvloedig,
overbodig
en beloven zachte wonden.

Ik wou je nog veel verder brengen,
maar je wilde van mij weglopen.
Je hebt je liefde geketend
en jezelf verbrand.

LEVENSLES

Ik zei tot Arwid
met wie ik een oeroude film had gezien:
De film van vandaag verhoudt zich
tot de vroegere film,
zoals de auto van 25 jaar geleden.
Hij is even lachwekkend en onhandelbaar
als deze
en de vordering van de filmtechniek
beantwoordt aan deze van de auto.
Niet de kunststijl.
Datgene wat al deze vorderingen
van het ontwikkelen van een kunststijl
onderscheidt, is
dat de geest er niet aan deelneemt.
Arwid knikte
en dronk zijn thee
uit.

HUISELIJKHEID

De stilte weegt en zweeft
en dwaalt rondom de dag
en verder in de weide leeft
de zomer nog, - de slag

der torenklok weergalmt plots
door de weidse stilte heen
en even naast het huis klotst
geluid der groene beek alleen.

Een vogel zingt, - het lover trilt
en verder nog de autobaan
waar monsters razen in de stilte

Maar hier in huis blijft alles zacht
en 's avonds gaan de lichten aan
want later komt dan ook de nacht.

GARE DU NORD

Zolang ik leef
zag ik al de grijze gevel
van de 'Gare du Nord'

Alleen de voorbijgangers
reizigers en autoctonen
zijn veranderd:
lijziger en harder

Maar de 'Gare du Nord'
blijft steeds even treurig
grijs en doezelig
als een postimpressionistisch schilderij
glanzend van de regen
zoals gisteren

August Leunis

VOORTAAN – zo heeft de overheid
besloten – zo wordt er op elk
geschreven woord (een weliswaar
minieme) belasting geheven

dus heeft hij beslist
dat dit nu beslist
zijn laatste gedicht wordt

wie schrijft die blijft
niet leven in de herinnering
wie schrijft die blijft
vergeten zonder gewin

WANNEER van het liggende lichaam
zijn geest onbewust is
ziet hij de kadavertaal de cadans
der robotten per rotten

miljarden sprinkhanen vreten kaal
met het maandelijks loon
dat doet zwijgen en bejubelen
de nieuwe vijand na ontwapening

in een wereld waarin het andere
misdad is volgens infiltraties
door de informanten van blanke
indianen- en negerverdelgers

Rik Wouters

OKTOBER

Dit is de maand van lange, slanke vrouwen
in wie heimwee werkelijkheid dreigt te worden.
Het woord is weergekeerd: jij, hét woord
onder woorden. Zo heb ik je herkend, tenslotte.

In een witte nacht ben je heilzame ziekte
en slapeloosheid, genezer en moordenaar.
Eenzaamheid en moment. Schaduw en houvast.
Ontwenning. Drank. Zo heb ik je erkend.

NOVEMBER

Herfst. En de deuren openen zich
ongevraagd. Ongehoord dit seizoen
dat nooit geloofd wordt. Onbemind
de winderige, steeds steelse stilte.

Onbegrepen het enige en helende woord
dat ik verkondig, de zalvende aarde
die mijn nerveuze vingers herkleurt
tot gevoelens die afstandelijk leven.

MAART (WINTER)

Voor de vrouw die het koud heeft,
is dit seizoen van voeten warmen
niet zo onaangenaam als ze wel eens
in een kwade bui beweert. Voor mij

is het glasscherven stukken weer
tot spiegel te maken en van alleenzijn
niet langer de eenzaamheid voelen.
Wel heimwee naar een stille lach.

Guy Commerman

OUDE SPOREN

I

Hoor, de nar sist weer!
Zijn schaduw glijdt langs de drempelvrees
de helverlichte Empiresalons binnen.
Hij wil dansen met de onbereikbare der wereld.
Maar overal drupt het wenen
van het lederen behang
en het klagten ligt als opgewaaid stof
in hoeken rusteloos te morren.
Alles is vals, verguld en dof geworden.
Het echte goud werd ontvreemd,
net voor de wereldbrand.
De nar voelt zich verslagen,
als een clown zonder applaus,
die het circus vlucht
naar de kraters,
waar de seismograaf het schateren meet.

II

Ik trek een spoor van honger,
voel de hete adem
van intriganten in mijn nek,
hoor het bidden
van goddelozen, hoeren en kunstenaars,
zie de krijgers van de harnassen
de bloedsporen schrobben.

Ik trek een spoor van honger,
niemand volgt mij nog.
Ik kan alleen besmetten
met angst, onwetendheid,
zonde en hunkeren naar...
wat zij bovenal vrezen.

Ik bedel om wat voedsel:
een rotte appel,
een ei van Columbus,
wat sneeuw om te smelten
en te drinken.

Ik weiger te ontsporen,
honger is mijn ster.

III

In het vagevuur van de nacht
hoor ik scheuren van papier,
schraperig ritselen,
meters,
meters,
hoog,
dwarrelen
en stapelen
meters grijzen woorden van vroeger zich op
aan de rand van mijn slaap,
aan de grens van mijn geheugen
tot
ik
uiteindelijk wentel
en de toekomst langs mijn lichaam flitst.

Ik stort te pletter
in het hiernamaals van morgen,
want nooit verandert iets.

Hier wriemelen wormen
die papier vreten,
en hier cirkelen buizerds
die wormen vreten.

Hier kan ik tenminste
weer aan de slag.

IV

Vertrekken uit dit lichaam,
teveel gefolterd door ik.
Verlangen naar dood
doet goed,
tekent rustpunten.
Stilte doet een intrede.

Te gek gehouden
van het ongehoorde,
of wat ervoor doorging.
Ik spot met al die doven,
die uitgedoofden.

Kom,
grijp de witte vlag!
Ik geef me over
aan het verzet.

V

Geen eik, geen kerselaar,
zeker geen mahonie,
ook geen acacia.
Leg hem in een kist
van pijnbomenhout.
Geen vlag eroverheen,
wel een witte meisjesbloes
of een sjaal met rode stippen.
En vraag veel goed volk op zijn vaarwel,
de vrienden
die zijn gedichten lazen, lezen,
hij maakte ze gelukkiger
bij momenten.

En let op
wanneer je hem neerlaat,
hij is onomkeerbaar.

VI

Aanleunend bij de begraafplaats groeit een woud
waar alle boeken verbrand worden,
een woud dat vrij jong is,
waar de jaarringen
nog houterig wentelend
hun ongekroonde hoogte zoeken
en het schaarse kreupelhout
analfabeet is.
Het is een raadsel dat woud,
het is niet te stuiten,
het zendt zijn zomen uit.

Reisfolders met sterren
prijzen dat büchenwald.

Naar buiten, dichters.
Volg de gids!

VII

Ik schuw leegte.
Ik zweet koud als leegte opdaagt.
Leegte kleedt zich in rimpelloos fluweel.
Ik proef gal.
Aders verdunnen, drogen uit.
De zon deed haar werk.
De muren van de pastorie
spreken niet langer over god en liefde.
Eindelijk.

De zwervers rukken weer uit.

VIII

Nu zal ik de cirkels verlaten.
Nu zal ik hogere luchten zoeken.
De gevaren, ik ken ze,
ik zal ze met de machete verhakkelen,
de sappen van verveling,
eentonigheid en sleur
zullen jaar na jaar na jaar
op jullie neergutsen.
De zwarte trommels
zullen niet meer roffelen.
Ik huur alle violen van Stradivarius in,
al was het maar
om helemaal
alleen
en slechts eenmaal,
naar de onvoltooide symfonie te luisteren.
Ver buiten de cirkels.

K. J. H. Wasch

HERFST in Holland vind ik altijd fijn, maar
nu even niet, want
Miles Davis is gestorven net
als de bladeren sneuvelen speelt hij
'My funny valentine part two' nu
verder in de hemel;
de regenneger.

Vergankelijkheid voor mij is
als een trein vertrokken van perron 1
'Station desire'

En dan nog dit:
de roepende in de woestijn verliest het
van het zand
Miles Davis niet meer
want het is herfstweer geworden.

OUDE BURCHT

De stenen slingerde men zo weg
ongelooflijk ver, wat bleef
was huid door tijd belaagd
aan 't roerloos wezen burcht ontjaagd
verbrijzeld gruis en stof.

Hier joegen vorsten met hun valken
poreus zijn nu de wanden
het schootsveld is al dichtgegroeid
mijn beeld blijft even dof
een reuzenhand heeft al perken weggesnoeid.

ZEE

Met wijd open ogen
tastte ik
de korrels af,
op zoek naar verloren tijdsbesef,

zand werd water en
water keerde weer;

het ruisen was een klankdecor
in diep gepeins verzonken.

Murk A. J. Popma

MET geblindeerde ogen
- schoteltjes blauw email -
duwt de robot ieder detail
in de constructie. Opgetogen

praat de stem er naast. Kilde
trekt door merg en been –
Bestanddelen vallen uiteen
in een cirkel van stilte.

PA had zijn lesje geleerd
bij Dooyeweerd
en paste toen
diens Schema toe.

Elk takje
van de wetenschap
paste hij, krap
of ruim bemeten, in een vakje.

De boze wereld buiten
zijn kamer - achter de ruiten -
wilde hij buitensluiten

en draaide de deur op slot.
Een schaduw in een grot.

WIE zich wringt in een systeem
van begrippen, versteend
vroegtijdig, door niemand beweend -

wie zich vastbijt in een methode
van werken, roept de doden
aan, onder de groene zoden!

wie de feiten rangschikt
volgens logische wetten, verstrikt
in de netten, schrikt en stikt -

ware wetenschap
welt op, zoals een grap
aan de geest ontsnapt, levenssap...